

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

REMISSVAR (S2025/00629)

Jobbpremien – ett incitament för att öka drivkrafterna till självförsörjning

Förslaget i sammandrag

Promemorian innehåller förslag om en ny *tidsbegränsad* (två år) statlig ersättning (jobbpremie) till den som under viss tid har fått försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen (2001:453) och som därefter får inkomst av anställning och inte längre får försörjningsstöd.

Försäkringskassan ska, efter ansökan, pröva och betala ut jobbpremien. Premien föreslås vara skattefri och beräknas på den sökandes bruttolön, dock som högst till 3 750 kronor per månad i maximalt 18 månader under en tvåårsperiod.

Sacos ställningstagande

Saco har beretts möjlighet att lämna synpunkter på de förslag som presenteras i promemorian. Saco väljer att kommentera förslaget om att införa en jobbpremie.

Förslag 3.1: Jobbpremie införs

För att få rätt till en jobbpremie ska personen fått försörjningsstöd under **sex månader i följd** för den tidsperiod som regeringen bestämmer.

Vidare krävs att personen har utbetald **inkomst av anställning** för samma månad som ansökan om jobbpremie avser och att han eller hon inte får försörjningsstöd för samma månad som ansökan om jobbpremie avser.

En jobbpremie ska fastställas till **15 procent** av den sökandes bruttolön. Premien kan dock som **högst uppgå till 3 750 kronor** per månad. Jobbpremien får lämnas till den sökande för högst 18 månader.

Kommentarer:

Socialtjänstens ekonomiska bistånd ska fungera som samhällets *yttersta* skyddsnät och är avsett för korta perioder av försörjningsproblem. Biståndet ska därmed utgöra ett skydd för människor som av olika anledningar har försörjningshinder och därför **inte kan försörja sig själva eller sin familj**. Under 2023 var det omkring 50 procent av biståndsmottagarna som hade *arbetslöshet* som försörjningshinder.

Därutöver var det 19 procent som av *sociala skäl* saknade arbetsförmåga, och omkring 15 procent som var *sjukskrivna med läkarintyg*, samt en övrig grupp på omkring 16 procent.

Det uttalade syftet med att införa en jobbpremie är att utöka de ekonomiska incitamenten att börja arbeta för att därigenom uppnå självförsörjning. Det bygger på en idé om att det ekonomiska utbytet av att börja arbeta bland personer som lever på ekonomiskt bistånd är för svagt, och att det i sig håller tillbaka individer från att börja arbeta. En förutsättning för att som *arbetslös* få försörjningsstöd, arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd är att den enskilde aktivt söker och är beredd att ta ett lämpligt arbete. Att den arbetslöse uppfyller kraven för ersättning ska Arbetsförmedlingen kontrollera. Men eftersom vi talar om en grupp med svaga förutsättningar som står långt ifrån arbetsmarknaden och alltså inte kan försörja sig själv eller sin familj så förefaller ekonomiska incitament ha en underordnad betydelse för möjligheten att få ett arbete, speciellt om Arbetsförmedlingens kontrollverksamhet fungerar ändamålsenligt. Det handlar snarare om personer i behov av stöd och insatser från kommunen eller Arbetsförmedlingen. Saco hade därför hellre sett att ansvarsfördelningen mellan kommunen och Arbetsförmedlingen för arbetslösa med ekonomiskt bistånd tydliggjordes och att mer resurser tillförs för stöd och lämpliga insatser för att på så sätt förbättra möjligheterna att komma i arbete för självförsörjning. Den otydliga ansvarsfördelningen medför en risk för dåligt koordinerade insatser för biståndsmottagare och att arbetslösa hamnar mellan stolarna när det gäller nödvändiga insatser (SOU 2025:15).

När det gäller ekonomiska incitament så finns det redan idag (sedan 2013) en särskild beräkningsregel vid beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd som ska göra det mer lönsamt att arbeta samtidigt som den enskilde mottar ekonomiskt bistånd, en så kallad *jobbstimulans*. Jobbstimulansen innebär att 25 procent av nettolönen från arbete inte tas med i beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Detta reducerar marginaleffekten som utan jobbstimulansen skulle vara 100 procent eftersom varje intjänad krona från arbete skulle räknas av från försörjningsstödet. Det faktum att denna stimulans redan finns visar att det har skett en förskjutning av synen på ekonomiskt bistånd, där biståndet inte längre enbart är kopplat till ett grundläggande försörjningsbehov utan också till hur mycket biståndsmottagare arbetar. Utvärderingar visar dock att väldigt få får del av jobbstimulansen eftersom få hushåll kombinerar löneinkomst och ekonomiskt bistånd (IFAU Rapport 2025:7). Jobbstimulans skapar därför inga omfattande drivkrafter för ökad sysselsättning bland personer med ekonomiskt bistånd. Dessutom leder jobbstimulansen till inlåsningseffekter

samtidigt som tillämpningen är komplicerad enligt en uppföljning som Socialstyrelsen genomförde 2016.

Parallellt med den redan existerande beräkningsregeln föreslås nu att även en *jobbpremie* ska införas, för att ytterligare stärka det ekonomiska utbytet av att arbeta för personer med ekonomiskt bistånd. Till skillnad från jobbstimulansen kräver denna premie att den enskilde inte längre får ekonomiskt bistånd utan i stället får inkomster från en anställning. Som belöning ska den enskilde få en premie som uppgår till 15 procent av bruttolönen upp till ett inkomsttak om 25 000 kronor per månad. Den enskilde får alltså ett skattefritt bidrag under en begränsad tid som en premie för att ha accepterat ett arbete och där igenom blivit självförsörjande. Frågan är i vilken omfattning en premie av det här slaget kan hjälpa individer i en svag grupp som står långt ifrån arbetsmarknaden att hitta ett nytt arbete. För att få en uppfattning om i vilken omfattning premien kommer att leda till ökade drivkrafter för sysselsättning kan man studera hur motsvarande premie har fungerat i andra länder.

Danmark har använt jobbpremier vid tre tidigare tillfällen och reformen har även använts i Nederländerna. När reformen utvärderades för Danmark gick det inte att hitta några positiva effekter för de två första jobbpremförsöken som riktade sig till ensamstående föräldrar respektive långvariga mottagare av ekonomiskt bistånd. Men vid det tredje försöket hittades positiva kortsiktiga sysselsättningseffekter för långtidsarbetslösa, men fortfarande inga effekter för biståndsmottagare. Motsvarande uteblivna effekter på sysselsättningen konstaterades även för den nederländska jobbpremiereformen som också riktade sig mot biståndsmottagare. Dessa resultat antyder sammantaget att ekonomiska incitament är av underordnad betydelse för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden med behov av stöd och insatser för att komma i arbete.

Saco anser därför att det är svårt att motivera ett införande av en jobbpremie i Sverige, när erfarenheterna är så bristfälliga i andra länder. **Saco avstyrker förslaget** om införandet av en jobbpremie.

Sveriges akademikers centralorganisation
Med vänliga hälsningar

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Thomas Andréén
Välfärdsekonom

Stockholm 9 juni 2025

Remissvar: Jobbpremie – ett incitament för att öka drivkrafterna till självförsörjning

Socialdepartementet har gett Akademikerförbundet SSR möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande via Saco.

Förslaget i korthet:

Promemorian innehåller förslag om en ny tidsbegränsad statlig ersättning (jobbpremie) till den som under viss tid har fått försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen (2001:453) och som därefter får inkomst av anställning och inte längre får försörjningsstöd. Syftet med jobbpremien är att öka de ekonomiska drivkrafterna till arbete och självförsörjning. I promemorian föreslås att premien regleras i en ny förordning om statlig jobbpremie.

Försäkringskassan ska, efter ansökan, pröva och betala ut jobbpremien. Premien beräknas på den sökandes bruttolön, dock som högst till 3 750 kronor per månad i maximalt 18 månader under en tvåårsperiod. Jobbpremien föreslås vara skattefri enligt inkomstskattelagen (1999:1229). Ändringen i inkomstskattelagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Akademikerförbundet SSR:s yttrande:

Akademikerförbundet SSR avstyrker förslaget

Inledningsvis vill vi betona att försörjningsstödet syfte förfelas i en situation där stora grupper har ekonomiskt bistånd under lång tid, när inte andra trygghetssystem och sysselsättningsmöjligheter är uttömda. Det är därför av stort värde att leta förslag som innebär att det kommunala försörjningsstödet i större utsträckning används för det som är dess avsikt – att vara välfärdssystemets yttersta, och tillfälliga, skyddsnät när alla andra möjligheter är uttömda.

Felaktigt grundantagande

Promemorian skriver *"Ökade ekonomiska drivkrafter kan antas leda till ökad sysselsättning och minskat biståndsmottagande. Detta förutsätter dock att*

biståndsmottagarna initialt har bristande ekonomiska drivkrafter samt möjlighet att få och behålla ett arbete.” Det är uppenbart att promemorian är fullt medveten om att sådana bristande ekonomiska drivkrafter inte är motivet till varför individer har försörjningsstöd. När utredningen dessutom skriver att internationella erfarenheter visar att sådana här reformer i alla fall inte visar upp ”några negativa effekter”, är det uppenbart att förslaget saknar empiriskt stöd för att det skulle finnas några positiva effekter.

Tyvärr utgår promemorian och därmed beställaren ändå ifrån det felaktiga grundantagandet att anledningen till att människor uppbär försörjningsstöd är bristande drivkrafter för att försörja sig själv genom förvärvsarbete. Såväl IFAU som tex Finanspolitiska rådet och andra har kommit fram till, genom flera olika forskningsprojekt, att så inte är fallet. Även regeringens egen utredning SOU 2025:15 *Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare* konstaterar att det sannolikt är relativt få biståndsmottagare som har möjlighet att arbeta, men som ändå avstår från det på grund av otillräckliga ekonomiska drivkrafter. Förslaget med en jobbpremie och dess jobbskapande effekt är inte förankrat i någon beforskad empiri. Orsaker till att försörjningsstödmottagare förblir arbetslösa handlar snarare om bristande matchning på arbetsmarknaden och avsaknad av arbetslivserfarenhet och kontakter. Sådana orsaksförklaringar elimineras inte av ändrade ekonomiska incitament för individer som har svårt att få arbete.

Det behövs inte ett nytt system

Att föreslå åtgärder som innebär att personer kan lämna försörjningsstöd till förmån för arbete och egen försörjning är en välkommen strävan. Akademikerförbundet SSR anser dock att det förslag som presenteras i promemorian är såväl ineffektivt som onödigt och komplicerat. Jobbpremien är individuell samtidigt som försörjningsstöd ges till hushåll. Dessutom finns idag många försörjningsstödstagare som arbetar och försörjer sig, men som behöver ytterligare stöd för att uppnå rimlig försörjningsnivå. Så länge trygghetssystemen är så svaga och arbetsinkomster kan vara så låga att det inte går att försörja sig själv och sin familj på dem måste denna kompletterande möjlighet finnas och problemet löses inte med en jobbpremie.

Träffsäkerheten i förslaget är låg

Forskning visar att grupper som står längre ifrån arbetsmarknaden och låginkomsttagare i allmänhet är mindre benägna att ta tillvara sina intressen i form av att ta till sig information och tex söka olika typer av stöd. Jobbpremien föreslås kunna erhållas genom att den enskilda själv söker och lämnar in underlag till Försäkringskassan. Träffsäkerheten i denna reform, att stödja personer till egen försörjning genom arbete, kommer att vara svag. Troligtvis kommer relativt få att kunna ta del av detta stöd. Andra typer av utbetalningssystem som automatisering av utbetalning har bättre träffbild. Det går också att justera i skattesystemet för denna grupp för att

öka träffsäkerheten i att nå berörd målgrupp. Det skulle dessutom innebära mindre administrativ börda för det offentliga.

Andra insatser bättre

Forskning och beprövad erfarenhet rörande bättre vägar till arbete och egen försörjning för personer som står långt från arbetsmarknaden och uppbär försörjningsstöd är gedigen. Det är snarare utbildningsinsatser, subventionerade anställningar som liknar reguljära jobb, intensifierade matchningsinsatser och språkinsatser för personer med utländsk bakgrund som leder till arbete och egen försörjning för berörd målgrupp.

Bristande konsekvensanalys för jämställdheten

Om premien baseras på bruttolön kommer den att gynna män mer än kvinnor eftersom kvinnor i allmänhet arbetar i genomsnitt färre timmar än män och har i genomsnitt lägre löner och större försörjningsbörda. Detta är en situation inte minst ensamstående mödrar och utrikes födda kvinnor befinner sig i. Därmed kommer konstruktionen att gynna män som grupp mer än kvinnor. Utredningens jämställdhetsanalys är bristfällig i denna del.

Utvärderingsbart

Förslaget om en jobbpremie har svagt empiriskt stöd för dess positiva effekt, både i Sverige och andra länder. Om det ändå ska genomföras är det avgörande att det konstrueras på ett sätt som gör det utvärderingsbart. Därmed är det viktigt att denna reform har en tydlig plan för hur den ska utvärderas, tex genom ett pilotprojekt med kontrollgrupp. Vi noterar att promemorian inte föreslår det vilket gör reformen svårutvärderad. Det är olyckligt när så är fallet när reformer föreslås, utan forskningsstöd.

Samverkan och konsekvensanalyser

Akademikerförbundet SSR noterar sammantaget att det kommer stora mängder förslag rörande att trygghetssystem ska ändras för olika grupper. Vi noterar att dessa förslag sällan eller aldrig analyseras gemensamt, dvs både dess eventuella synergieffekter och dess eventuella motverkande effekter. Det är av största vikt att reformer av dessa slag kan analyseras i sin helhet. Vi saknar en gedigen konsekvensanalys hur detta förslag påverkar individer, myndigheter och andra aktörer, samt hur det påverkar andra reformer som föreslås.

Heike Erkers
Förbundsordförande

Ursula Berge
Samhällspolitisk chef